

Ципердюк О. Д.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

КОДИФІКАЦІЯ РЕЛІГІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В НОВІЙ РЕДАКЦІЇ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ» (2019)

Анотація. У статті розглянуто вноrmування релігійної лексики в новій редакції «Українського правопису» 2019 року. Виявлено такі позитивні тенденції: нова редакція зберегла ті релігійні назви, які були в попередній; доповнила ілюстративний матеріал у багатьох параграфах словами релігійного змісту; додала примітки, які стосуються правопису суто релігійних номінацій; представила в окремому параграфі вживання великої літери в назвах, пов'язаних із релігією, суттєво доповнивши, деталізувавши, краще систематизувавши правила, що полегшує користування працею; використала для ілюстрації орфографічних і пунктуаційних норм речення із текстів релігійного стилю. З'ясовано, що укладачі нової редакції «Українського правопису» певною мірою врахували рекомендації фахівців щодо правопису релігійної лексики, демонструють прогрес у її кодифікації. Стверджується, що це зумовлено розвитком і вивченням релігійного стилю сучасної української мови, активною діяльністю релігійних видавництв та інтернет-ресурсів, загалом зростанням ролі релігії, церкви в житті суспільства та запитом на вноrmування такої лексики.

Простежено зміни, запропоновані в новій редакції, що торкнулися написання аналізованої групи лексики. Зауважено, що згідно з порадами фахівців і церковною практикою потрібно було також змінити правопис інших релігійних найменувань – переважно богословських термінів іншомовного походження та вживання великої букви в офіційних назвах церков.

Водночас висловлено побажання доповнити прикладами релігійних номінацій низку параграфів, додати кілька правил до правопису власних релігійних назв; більшою мірою представити різножанрові релігійні тексти. Звернено увагу на ті номінації з релігійним змістом, які не відповідають нормам сучасної української мови або йдуть у розрив із рекомендаціями фахівців.

Ключові слова: український правопис, орфографія, мовна норма, сучасна українська літературна мова, релігійний стиль, релігійна лексика, кодифікація.

Постановка проблеми. Релігійний стиль сучасної української мови активно вивчають науковці, у тому числі й лінгвісти, звертаючи особливу увагу на різні аспекти стилістично маркованої лексики цього функційного різновиду мови. Відбуваються наукові конференції, присвячені зазначеній проблематиці: «Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій» (Львів, 1998), «Християнство й українська мова» (Київ, 2000), «Українська мова і сфера сакрального» (Чернівці, 2010, 2013, 2016, 2019) та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовознавці разом із теологами, перекладачами, редакторами релігійних видань ще з кінця ХХ ст. обговорюють проблемні питання

функціонування української релігійної лексики: співвідношення церковнослов'янських і питомої лексики, варіантність у вживанні богословських термінів, розбіжність правописної практики щодо запозичень тощо. У цьому контексті вагомими є слова В. Німчука: «Мова сакральних текстів повинна бути зразково літературною, <...> бути знаряддям закріплення в народі літературних норм» [1, с. 8]. Науковець підкреслив важливість проблем, порушених у доповідях «Духовні номінації та їх правопис» О. Федик [2] та «До проблеми варіантності у структурі богословської лексики» О. Захарків [3], виголошених на згаданій конференції 1998 р. та опублікованих згодом у 4-му розділі матеріалів [4], і рекомендував поради авторів урахувати «в новій редакції *Українського правопису*» [1, с. 9].

Оскільки тривалий час український правопис фіксував орфографію небагатьох релігійних назв, Інститут богословської термінології та перекладів Львівської богословської академії, кафедри української мови та журналістики Львівського держуніверситету ім. І. Франка, кафедра української мови держуніверситету «Львівська політехніка», Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України звернулися до Правописної комісії НАН України: «Український правопис» треба доповнити прикладами релігійної лексики. Це важливо ще й тому, що українська літературна мова щораз більше обслуговує і духовну сферу нашого життя. Правописні норми допоможуть упорядкувати правильне написання сакральних номінацій, які на сьогодні не є уніфікованими» [5, с. 31]. Науковці вважають, що в тих випадках, коли правопис релігійних назв потребує окремих пояснень, потрібно подати нові примітки та підпункти.

Водночас у церковній практиці усталилися певні норми, які в багатьох випадках навіть ішли врозрив із офіційним правописом. Таким зібранням правил став «Термінологічно-правописний порадник для богословів та редакторів богословських текстів для видань Українського Католицького Університету» [6], у підготовці якого брали участь і мовознавці. Порадник став популярним, оскільки його упорядники детально обґрунтовують свої рекомендації, покликаючись на праці авторитетних учених та практику різних конфесій, і він доступний в електронній формі. До речі, його радять і тепер в інтернеті редактори (таке покликання, напр., було свого часу на сайті Асоціації українських редакторів), хоча вже маємо з 2019 р. нову редакцію «Українського правопису».

Оскільки кодифікацію релігійних назв у новій редакції «Українського правопису» ніхто з лінгвістів не розглядав, вона стала об'єктом нашого аналізу.

Мета статті – дослідити вноrmування релігійної лексики в новій редакції «Українського правопису» 2019 р [7],

порівнявши з попереднім варіантом [8]. Основні завдання – з'ясувати, які доповнення та зміни щодо написання релігійної лексики пропонує нова редакція, якою мірою враховано рекомендації фахівців, звернути увагу на дискусійні питання кодифікації релігійних номінацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розв'язати проблеми правопису релігійної лексики в українській мові намагалися ще на початку ХХ ст. Так, І. Огієнко подав орфографічні рекомендації щодо передавання іншомовних термінів українською мовою (див., напр.: [9]). Зрозуміло, що з погляду сучасних літературних норм і розвитку мови деякі з цих порад застаріли, але загалом до них треба дослухатися, оскільки науковець орієнтувався, як свідчить його переклад Біблії, на українськомовні джерела, зазначаючи: «Мусимо дати такий переклад цілої Біблії, щоби він став найкращим зразком сучасної літературної мови» [9, с. 23]. Вдалі спроби впорядкування богословської термінології маємо в пізніших працях, зокрема О. Горбача [11].

Однак більшість правописних проблем релігійної лексики залишаються не розв'язаними й наприкінці ХХ ст., оскільки вони мають історичне підґрунтя та пов'язані з умовами функціонування відповідного стилю, що пояснює Н. Бабич: «Богословський стиль в Україні 90-их рр. ХХ ст. віддзеркалює становище в конфесіях, в яких немає гармонії і досконалості духу та моралі» [11, с. 161]. Лінгвістка подає низку конкретних рекомендацій для впорядкування богословських термінів, вважаючи, що термінотворення вимагає дотримання сучасних вимог та практики інших галузей, урахування не лише новочасних тенденцій, але й наукових традицій [11, с. 165]. Подібні пропозиції висловлює лінгвістка О. Захарків: «У мові релігійних текстів віддзеркалюються всі проблеми, які відчуває нині українська мова загалом. Фахівці <...> давно чекають створення в столиці нашої держави спеціального координаційного центру для регулювання стихійних мовних і мовленнєвих процесів» [3, с. 302].

Про потребу нової редакції правопису говорить редакторка Львівської богословської академії Н. Рибак, вважаючи, що потрібно дотримуватися певних правописних норм, аби подолати хаос у правописній практиці: «<...> у розвиненій літературній мові на кожен момент історичного розвитку повинен існувати свій усталений правопис» [12, с. 316].

Мовознавці беруть активну участь в обговоренні дискусійних питань написання релігійної термінології, на високому фаховому рівні обґрунтовують, чому пропонують той чи той варіант. Прикладом слугує праця О. Захарків та З. Кунь, надрукована в наближеному до церкви виданні, що свідчить про її авторитетність і схвалення з боку теологів, перекладачів. Подаємо виважений висновок дослідниць: «Отже, з усієї розмаїтості варіантів ми рекомендуємо обрати форму *катехизм* для окреслення всіх значень, оскільки вона є найменш суперечливою з погляду правописного і водночас гармонійно функціонує за фонетико-морфологічними законами української мови» [13, с. 70].

Така співпраця лінгвістів і теологів тривала майже тридцятиріччя, є вже певні напрацювання, рекомендації, до яких закономірно мали б дослухатися укладачі нової редакції «Українського правопису» 2019 р.

Далі детально простежимо представлення релігійної лексики в новому варіанті правописного кодексу, звернувши увагу на позитивні та негативні тенденції в її кодифікації, розглянувши запропоновані зміни та доповнення.

Добре, що нова редакція «Українського правопису» залишила приклади, подані в попередній редакції: у § 5 – іншомовне слово *Євангеліє* [7, с. 12] з літерою г, у пункті 3 § 31, який стосується правопису префіксів, – старослов'янськи *преподобний, преосвященний, престол* [7, с. 38]. Однак, на наш погляд, пункт 2 у § 31 можна було доповнити прикладами релігійних назв, хоча би лексею *предтеча* з маловживаним префіксом *пред-*. Натомість упорядники вилучили навіть те єдине слово, яке було, – *представник* [8, с. 28].

Також спостерігаємо поповнення ілюстративного матеріалу в різних параграфах. У пункті 1 § 2 до прикладів слів із буквою і на початку слова додано *ідол, ікона*, у пункті 2 § 2 подано варіантне написання лексеми релігійного походження *ірод* і *ірод* ('дуже жорстока людина'), чого не було раніше [7, с. 11]. Суттєво доповнено в пункті 3 § 29 релігійними найменуваннями підпункт 2), який стосується подвоєння букв «у суфіксах *-енн(-ий), -янн(-ий)* прикметників старослов'янського походження: *блаженний, блаженний, огненний, окаянний, священний, спасений* і в суфіксі прикметника *божественний*, а також у суфіксах похідних від них іменників і прислівників: *блаженно, священник* та ін., *божественно*» [7, с. 35]. Крім того, *священник* тепер пишемо з двома літерами *н*. Така зміна цілком закономірна, про неї вже давно говорили лінгвісти: «Щодо слова *священник* я свято переконана, що там має бути два *н*» [3, с. 304].

У § 31 з'явилася в 4-му пункті примітка: «У назвах церковних звань, титулів і чинів можна вживати префікси *архи-* та *архі-*: *архимандрит* і *архімандрит, архисрей* і *архісрей, архистратиг* і *архістратиг* та ін.» [7, с. 38]. Такі зміни надають легітимності правописній церковній практиці, за якої уживають префікс *архи-* відповідно до змін, пропонованих ще проектом найновішої редакції «Українського правопису» 1999 р. за редакції В. Німчука: «Слова з релігійної сфери (давні запозичення з грецької мови) з «правилом дев'ятки» не пов'язуються, у них між будь-якими приголосними можна писати *-и-*: *євангелист, архиепископ, алилуя, Вифлєс, кивот, прокимен* та ін.» [6, с. 127]. Хоча не всі подані в проекті 1999 р. приклади увійшли до редакції 2019 р., пощастило лексеми *Вифлєс*, представленій разом із топонімом *Єрусалим* [7, с. 161] серед географічних назв, де *и* пишемо за традицією. Щодо інших запозичених слів церковного вжитку, у яких традиційно пишемо *и*, – *диякон, список, спитимія, спитрахиль, миро, митра, митрополит, християнство* (§ 129) [7, с. 160], – то їх, за винятком лексеми *миро*, подавала в окремій примітці (ще й зі словом *камилавка*) також попередня редакція [8, с. 121]. На наш погляд, потрібно було все-таки додати лексеми *кивот, євангелист, алилуя*. Поки що ж дві останні, попри рекомендації фахівців і церковну практику, і далі пишуться з літерою *і*.

У § 32, який унормовує правопис іменникових суфіксів, додано релігійні назви *колядник, дияконеса* [7, с. 39, 40]. Однак немає дискусійної щодо правопису лексеми *євангелист*, яку в проекті 1999 р. пропонували писати із суфіксом *-ист*.

Серед прикладів складних слів зі сполучними *о, е* з'явився онім *Водохрестя* [7, с. 46], складноскорочених слів – лексема *багатвечір* [7, с. 48]. Водночас збережено в ілюстраціях аббревіатуру *Святвечір* [7, с. 48], яку пишемо разом. Доповнивши правила правописом складних слів із частинами *іно-* (*інако-, іншо-*), *лже-*, упорядники подали й релігійні лексеми *іновірець, ішовірець, лжепророк*, а також у межах слів із першою іншо-

мовною частиною – номінацію *архидиякон* [7, с. 49]. У новій редакції маємо вже також приклади складних вигуків, зокрема й релігійного походження – *йй-богу* [7, с. 51]; у § 37, де йдеться про прикладку, – словосполуку *Йордан-річка* [7, с. 54]; а до часток, які пишемо через дефіс, додано компонент **бозна-** [7, с. 56]. Збережено приклад *по-християнському* [7, с. 64] у межах прислівників, що пишуться з дефісом.

Стосовно правил уживання великої букви в релігійних найменуваннях, то зразу впадає у вічі, що нова редакція подає їх окремо – «§ 53. Назви, пов'язані з релігією» [7, с. 81–83], який містить 8 пунктів. Своєю чергою, є ще примітки: по одній – у 1-му та 6-му пунктах, три – у 2-му. Та й загалом норми, що стосуються правопису власних назв, у новій редакції суттєво доповнено, деталізовано, краще систематизовано, що полегшує користування працею. У § 53 звернено увагу на правопис імен богів у різних народів, засновників релігій, християнських апостолів, святих, пророків; окремо унормовано вживання великої літери в найменуваннях осіб Святої Трійці, інших назв Бога, Богородиці та похідних від них присвійних прикметників; назвах релігійних свят, постів; культових книг; офіційних повних назвах найвищих посадових церковних осіб; номінаціях церков, монастирів, ікон, церковних служб та їхніх частин.

Багато рекомендацій, висловлених науковцями щодо написання великої літери в релігійних назвах [5], ураховано. Водночас залишилися поза увагою поради подати в правописі назви молитов на зразок «*Вірую*», які пишуться в лапках, оскільки збігаються з початком тексту; офіційні назви церков, як-от *Українська Греко-Католицька Церква*, де всі слова – з великої букви [5, с. 32, 33].

Зрозуміло, що нова редакція не повинна містити настільки скрупульозних правил уживання великої букви в релігійних найменуваннях, як термінологічно-правописний порадник [6], але правопис деяких часто вживаних назв усе-таки можна було подати або сформулювати коректніше. На наш погляд, у § 53 необхідно було: більш детально подати правопис книг Святого Письма та доповнити пункт «4. З великої букви і без лапок пишемо назви культових книг: *Біблія, Євангеліє, Новий Завіт (Заповіт), Псалтир, Святе Письмо, Старий Завіт (Заповіт), Коран, Тора*» [7, с. 82] власними назвами на зразок *Послання апостола Павла, Перша книга Хронік, Книга Ісаїя*; унормувати в окремому пункті написання найменувань християнських таїнств, рекомендації щодо яких у пораднику породжують багато запитань, оскільки пропонується з великої літери писати назви лише одного таїнства: «*таїнство Причастя, таїнство Євхаристії, пресвята Євхаристія, святе Причастя, Причастя, Святі Тайни, Тіло і Кров Христова*» [6, с. 78–79]. Певною мірою йдуть урозріз із рекомендаціями фахівців правила щодо малої літери у стійких зворотах, пор.: «В усталених словосполученнях, які передають емоційну оцінку розмовного спілкування на зразок: *бог зна коли* (невідомо коли), *господь з тобою (вами)* (здивування, заперечення, докір) <...> слова *Боже, Господь* є звертанням до Бога» [7, с. 82]; «В усталених виразах слова *Бог, Господь* пишемо з великої літери: *Боже помози; дай Боже здоров'я; дякувати Богові; Господи помилуй*, але: *бог Мамона облутав*» [6, с. 78]. Пор. ще: «У церковних і релігійних текстах з великої букви пишемо займенники, вжиті замість слів *Бог, Божий*» [7, с. 82]; «В науковій літературі та в перекладах Святого Письма і творів святих Отців особові,

вказівні та зворотні займенники всіх відмінків, які вживаються по відношенню до Бога та Богородиці, пишемо з малої літери» [6, с. 78]. На наш погляд, укладачам нової редакції необхідно було більшою мірою вивчити думку фахівців (богословів і мовознавців). І ще одне зауваження: у пункті 6 наведено власну назву *Святіший Патріарх Київський і всієї Руси-України*, перший компонент якої не відповідає духові української мови (краще писати *Святіший*, як радять учені: [6, с. 75]).

На лексеми релігійного змісту (у прямому чи переносному значенні) натрапляємо і в інших параграфах, що регулюють уживання великої літери: *Ісус Христос, Брахма, Будда, Магомет; ангел, архангел, демон* [7, с. 75], *Рафаєлева «Мадонна»* [7, с. 76], *юдині срібняки* [7, с. 77] – у § 49, *затока Святого Лаврентія, острови Святої Трійці* [7, с. 77], *Сан-Франциско, Санкт-Петербург, Санта-Барбара, Сен-Ло, Сент-Джонс* – у § 50, *Андріївська церква, Ісаакійський собор, Почаївська лавра, Сикстинська капела, собор Сан-Марко, собор Святого Петра, храм Василія Блаженного* [7, с. 86], *Реймське Євангеліє* [7, с. 87] – у § 55, *Хрест Івана Мазени* [7, с. 88] – у § 57.

Водночас необхідно було ще, як нам видається, доповнити § 49 (пункт 1) або § 145 (пункт 3) прикладом складного імені *Іван-Павло*, яке пишуть по-різному (то через дефіс, як ми, то окремо); § 54 назвами церковних органів: найвищих на зразок *Ватиканський Собор, Вселенський Собор*, у яких усі слова рекомендують писати з великої літери, та інших – на зразок *Берестейський собор, Синод єпископів*, у яких лише перше слово з великою буквою (дет. див.: [6, с. 84]).

У § 62 знаходимо графічні скорочення релігійного змісту, яких узагалі не було в попередній редакції: *бібл.* – *біблійний*, *дияк.* – *диякон*, *єп.* – *єпископ*, *ігум.* – *ігумен*, *митр.* – *митрополит*, *патр.* – *патріарх*, *пресвіт.* – *пресвітер*, *Р. Х.* – *Різдво Христове*, *св.* – *святий*, *церк.* – *церковний* [7, с. 91–92]. Однак можна було подати також скорочення книг Святого Письма. § 63 зберігає абрєвіатуру *УАПЦ*, а § 65 серед неповних омонімів – лексему «*образі* (ікони)» [7, с. 94, 95].

Частина II, що регламентує правопис закінчень відмінюваних слів, теж доповнено аналізовано лексикою: словами *християнство, Лазар – Лазаря* [7, с. 99], *душа* (парадигма) [7, с. 101], *Господь* (парадигму цього іменника в однині подано під окремим заголовком) [7, с. 105], а в примітці зауважено, що «іменник *Господь* форм множини не має» [7, с. 125], *священника* [7, с. 113]; *іконостаса, амвона, вівтаря; іконостасика* (представлено в окремому підпункті) [7, с. 114], «*духа і Духа* (у значенні *Святого Духа* (третя іпостась єдиного Бога)», «*ордену* (чернеча громада)» [7, с. 115], *Ватикану* [7, с. 116–117], *Рима* (місто) і *Риму* (країна), «*дзвона* (інструмент) – *дзвону* (звук), *Духа / духа* (безплотна надприродна істота; безсмертна, нематеріальна основа істоти) – *духу* (здібність, властивість, стан, зміст і напрям; процес)» [7, с. 117], *Боже* [7, с. 123], *Господи; Христе і Христє, Христосе* (в окремій примітці 6) [7, с. 124], *нагірний* [7, с. 133].

У частині III, де йдеться про правопис слів іншомовного походження, серед прикладів з'явилися такі релігійні лексеми: *синагога* (§ 122, пункт 1) [7, с. 155], *брахман, джихад, Аллах, Мухаммед* (§ 122, пункт 4), *католицький, ортодокс, анафема і анатема, Марфа і Марта* (§ 123) [7, с. 156]. Вважаємо, що треба було подати більше слів на зразок *Голгофа і Голгота*. Інші параграфи також містять релігійні назви: § 126 – *Ісаїя*, у якій звукосполучення [ja] передаємо буквою **я**, § 128 – *абат* без подвоєння букв на позначення приголосних та *булла*,

мулла, мадонна, Аллах з подвоєнням [7, с. 157], § 129 – аудієнція, тамплієр [7, с. 159], воістину [7, с. 160], § 130 – євхаристія, єпископ, єпитимія, єпитрахиль, єресь; Євангеліє з початковою є [7, с. 161], § 131 – лавра, аудієнція і авдієнція [7, с. 162], § 137 – Авраам з подвоєнням голосних [7, с. 163]. Слів *Ісаїя, абат, Аллах, тамплієр, воістину, євхаристія, лавра, Авраам* не було в попередній редакції.

Прикро, що з правопису вилучили лексеми іншомовного походження *ієрарх, ієрархія, ієрей, єзуїт* [8, с. 120], унормування яких украї необхідно. Фахівці цілком логічно пропонують уніфікувати правопис релігійних назв, які в грецькій мали початкову йоту, та писати *єрарх, єрархія, єрей, єродиякон, єромонах* замість *ієрарх, ієрархія, ієрей, ієродиякон, ієромонах* [6, с. 60], а також «узаконити початковий ю- у словах *Юда, Юдея, юдаїзм, юдей*, відкинувши написання *Іуда, Іудея, іудаїзм, іудей* і под. навіть як паралельні» [6, с. 59].

Водночас добре, що в § 163 (частина V) для ілюстрації круглих дужок наведено як один із прикладів сполучення слів *Митрополит Іларіон* [7, с. 243]. Релігійні назви (зокрема в переносному значенні) є також у реченнях, узятих з інших стилів: *Таке життя другому б рай...* (Л. Глібов) (§ 161) [7, с. 231]. У новій редакції процитовано навіть релігійні тексти, зазвичай тоді, коли норма чи примітка стосується саме правопису релігійної лексики або вислову, як-от у примітці 1 до § 23: «*Во здоровіє, во спасеніє, многая літа* (здравиця); *Во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь* (молитва)» [7, с. 27]. Зрозуміло, що ні такої примітки, ні таких прикладів у попередній редакції правопису не було.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, в «Українському правописі» 2019 р. збережено релігійні найменування з попередньої редакції, суттєво доповнено приклади релігійної лексики. Додано примітки, у яких унормовано правопис суто релігійних назв, та окремий параграф, що кодифікує уживання великої букви в релігійних номінаціях, деталізуючи та систематизуючи правила (це полегшує користування працею); використано фрагменти релігійних текстів. Таку позитивну тенденцію вважаємо закономірною, оскільки релігійний стиль української мови розвивається, його вивчають та відповідно є запит на кодифікацію аналізованої лексики у зв'язку з активізацією релігійних видавництв та інтернет-ресурсів, впливом релігії та церковних інституцій на суспільне життя, на що не могли не зважати укладачі нової редакції «Українського правопису».

Однак редакція «Українського правопису» 2019 р. не завжди враховує поради фахівців; подає ті номінації, які не відповідають духові сучасної української мови; не розв'язує багатьох дискусійних питань правопису релігійних назв. Вважаємо, що потрібно було внести в правопис релігійних найменувань низку змін, які відповідають рекомендаціям науковців і церковній практиці. Вони стосуються здебільшого запозичених релігійних термінів та написання великої літери в офіційних назвах церков. Також необхідно було доповнити релігійною лексикою ілюстративний матеріал низки параграфів, додати окремі правила правопису релігійних онімів; більшою мірою використати релігійні тексти різних жанрів. Нормування аналізованої лексики триває і вимагає вивчення та врахування думки не лише мовознавців, але й теологів, перекладачів, редакторів релігійних текстів.

Перспективним вважаємо дослідження кодифікації релігійних назв у лексикографічних працях на рівні як синхронії, так і діахронії.

Література:

1. Лесів М., Німчук В., Бабич Н., Содомора А., Гаваньо І., о. Презентація збірника матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій». *Єдиними устами : бюлетень Інституту богословської термінології та перекладів при Львівській богословській академії*. 1999. № 3. С. 3–18.
2. Федик О. Духовні номінації та їх правопис. *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій* : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13-15 травня 1998 р. Львів : Вид-во Львів. Богосл. Академ., 1998. С. 287–293.
3. Захарків О. До проблеми варіантності у структурі богословської лексики. *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій* : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. Львів : Вид-во Львів. Богосл. Академ., 1998. С. 294–304.
4. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. Львів : Вид-во Львів. Богосл. Академ., 1998. 351 с.
5. До Правописної комісії НАН України. Рекомендації для наступної редакції «Українського правопису» щодо написання великої букви в релігійних назвах. *Єдиними устами*. 1999. № 3. С. 30–33.
6. Термінологічно-правописний порадник для богословів та редакторів богословських текстів для видань Українського Католицького Університету / О. Антонів, Г. Дидик, Г. Наконечна, Л. Петрович, М. Прихода, К. Свідзинська; голов. ред. М. Петрович. Львів : Інститут богословської термінології та перекладів Українського Католицького Університету, 2005. 130 с. URL: <https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/poradnyk.2005.08.pdf> (дата звернення: 16.10.2021).
7. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
8. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2008. 288 с.
9. Огієнко І. Методологія перекладу Святого Письма та богослужбових книг на українську мову. *Єдиними вустами*. 2000. № 4. С. 2–41.
10. Горбач О. Українська народня релігійно-християнська термінологія й лексика. *Наукові Записки Українського Вільного Університету*. Ч. 13. Філософ.-т. 36-к мовознавчої комісії Наукового Конгресу в 1000-ліття Хрещення Руси-України. Мюнхен, 1988. С. 99–146.
11. Бабич Н. Проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному конфесійному стилі. *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій* : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. Львів : Вид-во Львів. Богосл. Академ., 1998. С. 161–168.
12. Рибак Н. До проблеми вживання іншомовних слів і правопису власних назв у сучасній українській богословській термінології і популярній релігійній літературі. *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій* : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. Львів : Вид-во Львів. Богосл. Академ., 1998. С. 313–316.
13. Захарків О., Куньч З. Як правильно: *КАТЕХИЗМ, КАТИХИЗМ, КАТЕХИЗІС, КАТЕХИЗА?* *Єдиними вустами*. 2000. № 4. С. 63–71.

Tsyperdiuk O. Codification of theological vocabulary in the new edition of “Ukrainian orthography” (2019)

Summary. The article considers the regulation of theological vocabulary in the new edition of “Ukrainian orthography” in 2019. The following positive tendencies were

revealed: the new edition kept the theological terms that were in the previous one; supplemented the illustrative material in many paragraphs with words of theological content; added notes regarding the spelling of purely theological titles; presented in a separate paragraph the use of the capital letter in titles related to religion, significantly supplementing, detailing and better systematizing the rules that facilitate the use of the new edition; used the sentences from religious texts to illustrate orthographic and punctuation rules. It was found that the authors of the new edition of "Ukrainian orthography" to some extent took into account the recommendations of experts on the writing of theological vocabulary, demonstrating progress in its codification. It is due to the development and study of the theological style of the modern Ukrainian language, the active work of theological publishers and Internet resources, the overall growing role of religion, the church in society, and the demand for regulation of such vocabulary.

The changes proposed in the new edition regarding the writing of the analyzed vocabulary group are traced. It was noted that according to the advice of experts and church practice, it was also necessary to change the orthography of other religious titles – mainly theological terms of foreign origin and the use of the capital letter in the official names of churches.

At the same time, a desire was expressed to supplement a number of paragraphs with examples of religious titles, to add some rules to the orthography of theological proper names; to present more theological texts of various genres. The titles with theological content that do not meet the standards of the modern Ukrainian language or contradict the recommendations of experts were highlighted.

Key words: Ukrainian orthography, orthography, language norm, modern Ukrainian literary language, theological style, theological vocabulary, codification.